

Кетрарь А. А.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри права інтелектуальної власності
та корпоративного права*

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ПОРУШЕННЯМ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Згідно зі ст. 55 Конституції України, кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. А отже, основний закон країни гарантує державний захист прав і свобод, та надає можливість обрання способів такого захисту.

Одним із найбільш дієвих способів цивільно-правового захисту, прав та інтересів учасників авторських правовідносин, є можливість отримання відшкодування завданої майнової та немайнової (моральної) шкоди. Таке відшкодування може мати місце як при договірних відносинах, так і при їх відсутності, при цьому, можливість отримання відшкодування шкоди, завданої порушенням абсолютних прав, а не договірних зобов'язань, має навіть більше значення, так як йдеться про більш універсальний захист прав та інтересів учасників авторських правовідносин.

Зобов'язання відшкодування шкоди, можуть розглядатися як правовий інститут, і як правовідносини. Правовий інститут відшкодування шкоди – це сукупність правових норм, що регулюють відносини, пов'язані з відшкодуванням шкоди. Правовідносини відшкодування шкоди, можна охарактеризувати, як правовий зв'язок між суб'єктами цивільних, у тому числі авторських відносин, що виникають у зв'язку з відшкодуванням шкоди. Маємо підкреслити, що правовий інститут та правовідносини відшкодування шкоди, тісно пов'язані між собою, так як наявність відповідних норм у цивільному законодавстві виступає нормативною підставою виникнення відповідних прав та обов'язків. Отже, перебуваючи у діалектичному взаємозв'язку, інститут та правовідносини відшкодування шкоди, являють собою статичку та динаміку регулювання відповідних відносин.

Відсутність дефініції зобов'язань відшкодування шкоди у ЦК України, та у спеціалізованому законодавстві, що регулює авторсько-правові відносини, зумовлює доцільність аналізу властивостей зазначених зобов'язань та звернення уваги до визначення даного поняття у науковій літературі.

Так С. Н. Приступа та С. Є. Сиротенко визначають зобов'язання відшкодування шкоди, як правовідношення, що виникає внаслідок протиправного завдання шкоди, у зв'язку з чим потерпіла сторона (кредитор) отримує право вимагати від правопорушника, який завдав шкоду (боржника), виконання його обов'язку відшкодувати завдану шкоду. (Цивільне право України : підруч. : у 2 т. / За заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо–

Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К. : Юрінком Інтер. – Т. 2. – 2004, с. 479) Г. В. Єршоменко характеризує зобов'язання відшкодування шкоди, як такі цивільно-правові зобов'язання, в яких потерпіла сторона (кредитор) має право вимагати від боржника (заподіювача шкоди) повного відшкодування протиправно завданої шкоди, шляхом надання відповідного майна в натурі або відшкодування збитків. (Цивільне право України : підруч. : у 2-х т. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. – К. : Ін Юре. – Т. 2. : Особлива частина. – 2003, с. 322) На протиправності дій, що є підставами виникнення зобов'язань відшкодування шкоди, звертає увагу і Т. С. Ківалова, яка визначає відповідні зобов'язання, як недоговірні правовідносини, що виникають внаслідок завдання шкоди, в яких кредитор (особа, якій завдана шкода, або особа, зазначена у законі) має право вимагати від боржника (заподіювача шкоди або від суб'єкта, зазначеного у законі) відшкодування завданої шкоди у повному обсязі. (Зобов'язальне право України: Підручник / За ред. Є. О. Харитонова, Н. Ю. Голубєвої. – К.: Істина, 2011, с. 747)

Отже, зобов'язання відшкодування шкоди у сфері авторського права і суміжних прав – це недоговірні правовідносини, що виникають внаслідок завдання шкоди, у яких особа, що завдала шкоду особистим немайновим і (або) виключним майновим правам суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав (боржник), зобов'язана відшкодувати завдану шкоду у повному обсязі, а суб'єкт, права якого порушено (кредитор) має право вимагати відповідного відшкодування у повному обсязі.

Зобов'язання з відшкодування шкоди у сфері авторського права і суміжних прав мають власні характерні ознаки, які допомагають відмежовувати їх від будь-яких інших зобов'язань.

Підставою виникнення зазначених зобов'язань завжди постає юридичний факт – завдання шкоди суб'єкту авторського права і (або) суміжних прав.

Суб'єктами зобов'язань відшкодування шкоди у сфері авторського права і (або) суміжних прав можуть бути будь-які учасники відповідних відносин. Кредитором може виступати автор або виконавець твору – будь-яка фізична особа (у тому числі іноземець, особа без громадянства, неповнолітня, або недієздатна особа), а також інші суб'єкти відповідних відносин – юридичні особи. Боржником, тобто особою, яка зобов'язана відшкодувати завдану шкоду, може бути деліктоздатна фізична особа, юридична особа, держава або інше соціально-публічне утворення.

Дія зобов'язань відшкодування шкоди охоплює як особисті немайнові, так і виключні майнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, при цьому безпосередньо відшкодування шкоди завжди має майновий характер. А отже, об'єктом зобов'язання відшкодування шкоди є компенсація, яку боржник зобов'язаний надати кредитору.

Зміст зазначених зобов'язань складає право кредитора (особи, права якої порушено) на відшкодування шкоди, яке забезпечується передбаче-

ним законом обов'язком боржника (особи, що завдала шкоду) відшкодувати завдану шкоду.

Окрім цього, за загальним правилом закріпленим у ЦК України, завдана шкода повинна відшкодовуватись у повному обсязі.

Позова Д. Д.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
фахівець науково-дослідної частини, кандидат юридичних наук*

ПОРУШЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ НА НЕЗАФІКСОВАНІ ВИКОНАННЯ

Новітні інформаційні та комп'ютерні технології двояко впливають на музичну індустрію. Забезпечуючи виконавцям доступ до більш широкої аудиторії, вони у той самий час створюють безліч можливостей для порушення виключних прав виконавців, усуваючи будь-які перешкоди у записі, відтворенні, передачі та розповсюдженні інформації. Як відомо, левову частку доходів музикантів складають не надходження від продажу концертних квитків, а відрахування з боку звукозаписувальних компаній. Саме виконавцю належить право вирішувати долю виконаної ним пісні. Відповідно до ч. 1 ст. 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права» до майнових прав виконавців, зокрема, належить виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір), а також фіксацію у фонограмах чи відеограмах своїх раніше незафіксованих виконань.

У зарубіжній юридичній доктрині на позначення порушення майнових прав на незафіксовані виконання вживається спеціальний термін «бутлегерство» («bootlegging»), однак у вітчизняній літературі в області права інтелектуальної власності він зустрічається вкрай рідко. Історично англійське слово «bootleg» походить від практики незаконної торгівлі, контрабанди будь-яких речей, а надто алкогольної продукції в період дії «сухого закону» у США у 1920–1930 рр. Дослівно воно перекладається як «класти у черевик», пояснюється це тим, що для приховування та переміщення заборонених товарів використовувалися порожнини каблуків спеціально спроектованих для цього черевик. З часом це жаргонне слово почало використовуватися для позначення всього, що є незаконним та несанкціонованим, у тому числі записів «живих» виступів або концертів, зроблених без дозволу правовласника.

Перші «неофіційні» концертні записи були зроблені бібліотекарем Metropolitan Opera Меплсоном на фонографі, отриманому ним від Томаса Едісона. Помістивши свій подарунок у приміщенні над сценою, він протягом 1901–1903 років фіксував на циліндрах Едісона, розрахованих на кілька хвилин кожен, унікальні фрагменти концертних виступів, які ніколи не були записані комерційними студіями, і тим самим зберіг їх для історії